

Wie is Ketura ?

De Bijbel vertelt ons (Gen. 25, 1-2): "Abraham nam een andere vrouw, wiens naam Ketura was. Ze baarde hem Zimran, Joksan, Medan, Midian, Ishbak en Shua". Wat een prachtig voorbeeld van verjonging!

Immers, Abraham is lange tijd "oud, gevorderd in jaren" geweest (24:1), en nu trouwt hij met een nieuwe vrouw en maakt zelfs zes nakomelingen bij haar, zodoende aan zijn bestemming vervullend van "de vader van een veelheid van naties" te zijn (17:4). En bovendien is de weg van de wereld dat wanneer de vrouw van zijn jeugd sterft, hij zelf ook voor een groot deel sterft; zelfs als hij fysiek nog levend is, wordt zijn vitaliteit ondermijnd. Maar Abraham niet; niet alleen trekt hij zich in zichzelf terug, verzonken in depressieve verlangens, maar hij gaat erop uit om een goede partij voor zijn zoon Isaac te vinden, en vermant zich zelfs en hertrouwt.

Wie regelde Abrahams partij?

Dit wordt nauwelijks in de tekst aangeroerd (in tegenstelling tot de gedetailleerde beschrijving in het geval van Isaac). Maar de agadah vertelt ons dat het zijn zoon Isaac was, die Abraham en Ketura samenbracht, zoals Rashi zegt in zijn commentaar op "Isaac was net teruggekomen uit de omgeving van den put Lachai-Roi" (24:61) - "naar waar hij ging om Hagar naar zijn vader Abraham te brengen opdat hij haar zou trouwen" [de put van Lahai-Roi is de plek waarnaar Hagar zwierf na door Abram verstoten te zijn, zie Gen 16:14. De Midrasj identificeert Ketura als Hagar].

Stelt u zich de scène voor: Terwijl Abraham zijn hoofd breekt om een geschikte jonge vrouw voor zijn zoon Isaak te vinden, is Isaak de zoon bezig met een geschikte vrouw voor zijn vader te vinden.

Het lijkt erop dat beiden diep werden getroffen door de dood van Sarah, echtgenote en moeder, en elkeen was op zoek naar manieren om de smart van de andere te verlichten en hem op te beuren. Inderdaad, in het geval van Isaac, zegt de tekst duidelijk dat hij met de komst van Rebecca in de tent getroost werd voor de dood van zijn moeder (24:67), en het lijkt erop dat Abraham een soortgelijke ervaring had.

Wie is Ketura?

We weten iets over de twee vorige echtgenotes van Abraham. Sarah was zijn nicht, terwijl Hagar van Egyptische oorsprong was. Over Ketura echter, zwijgt de tekst en geeft geen uitleg [1], waarbij het aan de commentatoren overgelaten wordt hun mening te geven.

Rabbi Juda zegt in de Midrasj (Bereshit Rabba 61, 4): "Zij is Hagar". Dit is ook de mening van de Zohar (133b) en van Targum Jonathan. Zoals we hierboven zagen, is Rashi het met hen eens. [2] Maar de commentatoren die de tekst in zijn letterlijke betekenis (peshat) uitlegden accepteerden dit niet. Rashbam stelt in het kort: "Volgens de peshat, is dit niet Hagar" zonder enige uitleg te verschaffen voor zijn oppositie. Het probleem kan zijn zoals door rabbijn Nehemia geformuleerd in de Midrasj (ibid.):

"Zie, de tekst luidt va-yosef, letterlijk 'hij voegde eraan toe'. [Gen 25:1 luidt: Abraham nam een andere vrouw, wiens naam Ketura was. Het Hebreeuwse zegt eigenlijk: "Hij **voegde een andere vrouw eraan toe**". Als Hagar identiek was aan Ketura en Hagar reeds zijn vrouw was, was het niet nodig over haar te zeggen dat 'hij haar toevoegde' bij zijn vrouwen.

Ibn Ezra werpt een ander probleem op: "Ketura is Hagar niet, want er staat geschreven: "Maar aan Abraham's zonen van concubines "(25:6). Met andere woorden, de tekst spreekt niet over één bijvrouw, maar over op zijn minst twee. We moeten dus begrijpen dat Ketura aan Hagar werd toegevoegd. Voor Rashi vormt dit geen probleem, want in vers 6 schreef hij: " en voor de zonen van de concubine" [pilagshim is gebrekkig geschreven, zonder de tweede yod]- gebrekkige spelling, want er was slechts één bijvrouw, die Hagar is die Ketura is. "[3]

Maar in de Massoretische tekst van de Bijbel zoals wij die vandaag hebben, is het woord waarachtig pilagshim geschreven, met plene spelling die het meervoud aangeeft. [4]

Als Ketura niet Hagar is, zoals veel van de commentatoren volhouden, willen we een mogelijke identificatie aanbieden. G-d's laatste belofte aan Abraham bij Zijn eerste openbaring was: "En al de families van de aarde zullen zich(zelf) door u zegenen" (12:3), en blijkbaar was dit de meest belangrijke belofte.

Wat is de betekenis?

Betekent venivrekhu echt 'zegenen', zoals door sommige commentatoren (Rashi, Ibn Ezra, Radák) begrepen wordt? Volgens Rashbam (over het parallelle vers, 28:14) is de betekenis die in gedachten komt die van een tak 'te enten', en de bijbetekenis is 'te zegenen door combineren', met andere woorden de families van de aarde zullen zich met uw familie vermengen [5].

Als we deze tweede betekenis accepteren, vinden we dat dit net het tegenovergestelde is van het gebod van G-d aan Abraham om " uit je eigen land en uit het huis van je vader te gaan" (12:1).

Dat gebod wees Abraham in de richting van scheiding en terugtrekking van andere mensen, terwijl deze zegen naar vernieuwde verbinding verwijst. Vandaar dat de hele ervaring van de afscheiding van zijn samenleving en zijn vaders huis had maar één doel -het voor Abraham mogelijk maken zijn persoonlijkheid vast te maken en te vormen [6].

Als Abraham inderdaad voorbestemd was om weer contacten met alle volkeren van de wereld te onderhouden, kunnen we nu de mogelijkheid overwegen dat Abraham's drie vrouwen - **Sarah, Hagar en Ketura** - zijn verbinding met de drie families van de aarde vertegenwoordigen, want het was door de drie zonen van **Noach -Sem, Cham en Jafeth** -dat de mensheid na de zondvloed opnieuw werd opgebouwd.

En we vonden inderdaad de volgende woorden in de midrasj bloemlezing Yalkut Shimoni voor Job (903): "**Abraham trouwde drie vrouwen: Sarah, de dochter van Sem, Ketura, de dochter van Jafeth, Hagar, de dochter van Ham.**" En in feite trouwde hij ze in de volgorde waarin de "vaders" in de Bijbel voorkomen (6:9) - eerst de dochter van Sem, dan is de dochter van Ham en tenslotte de dochter van Jafeth.

Door met deze drie vrouwen te trouwen, werd de zegen vervuld die G-d op Abraham legde, dat "alle families van de aarde zichzelf door u zullen zegenen", en insgelijks toen hij nakomelingen bij deze drie vrouwen verwekte, ging ook de zegen in vervulling dat hij "de vader van een menigte van volkeren" zou worden.

---

[1] Radak zegt dat dit is om ons te leren dat "met deze hij niet onderzocht heeft uit welk volk en welke familie zij kwam". Maar hij voegt eraan toe: "Maar hij zocht zeker naar een geschikte vrouw, die hem niet boos zou maken op zijn oude leeftijd. En ook lette hij erop dat ze geen Kanaänitische was".

[2] Als Ketura en Hagar inderdaad één en dezelfde zijn, dan is Yitzhak's daad bijzonder nobel, want Hagar was weggestuurd onder druk van zijn moeder Sarah, uit bezorgdheid voor hem en zijn onderwijs (zie in dit verband ook de opmerking van rabbijn SR Hirsch).

[3] We hebben reeds een geschil van dit soort in de Midrasj gevonden. Zie Bereshit Rabba (61, 4).

[4] Rabbi Akiva Eiger geeft dit geval in zijn Gilyon Hashas, in de lange lijst die hij opgenomen heeft over de verschillen tussen de Bijbel zoals die in de Talmoed geciteerd en onze Bijbels (traktaat Sjabbat 55b).

[5] Ibn Ezra (in zijn Shitta Aheret to Genesis), heeft bedenkingen bij deze interpretatie: "Een groot geleerde schreef in zijn boek dat "zij door u zichzelf zullen zegenen" betekent andere naties 'te enten' op uw stam. Ik weet niet waar hij dit vandaan heeft".

[6] En het is zo dat de verklaring aan Abraham in de Zohar (77b in de Hebreeuwse vertaling): "Ga heen - voor uzelf, voor uw zelf-verbetering, om uw niveau te verbeteren.

Lezingen over de wekelijkse Tora lezing door de faculteit van Bar-Ilan Universiteit in Ramat Gan, Israël.

Een project van de Faculteit voor Joodse Studies, Paul en Helene Shulman Basic Joodse Studies Center, en het Bureau van de Campus rabbijn. Op het internet geplaatst onder het peterschap van Bar-Ilan University's International Center for Jewish Identity.

Voor Internet Publicatie voorbereid door het Computer Center Personeel aan de Bar-Ilan Universiteit.

Vragen en opmerkingen naar: Dr Isaac Gottlieb, Bijbel
Departement, gottlii@mail.biu.ac.il

Vertaling: M Achten